

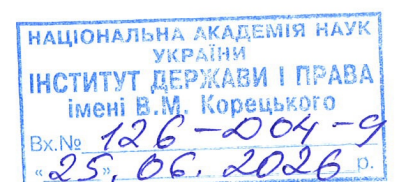
*До спеціалізованої вченої ради Д 26.236.04
Інституту держави і права
ім. В.М. Корецького НАН України,
вул. Трьохсвятительська, 4, м. Київ, 01001*

ВІДГУК

опонента Проневича Олексія Станіславовича на дисертацію Тимощука Віктора Павловича «Сучасна адміністративно-правова доктрина та практика правового регулювання відносин публічної адміністрації з приватними особами», подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Фундаментальне призначення правової, демократичної та соціальної держави полягає в служінні людині, забезпеченні сталого розвитку суспільства, наданні широкого спектру публічних послуг, виявленні, ідентифікації та нейтралізації загроз для охоронюваного загального блага, створенні належних умов для максимальної особистісної самореалізації кожного індивіда. Безпосереднім наслідком глибинних трансформаційних процесів в українському суспільстві упродовж останнього часу стало ствердження ліберальної моделі правовідносин між державою та громадянами на засадах верховенства права, людиноцентризму, інклюзивності, децентралізації влади, недискримінаційності, транспарентності, партнерської взаємодії.

Стрижневим компонентом системи органів публічної влади є публічна адміністрація як конгломерат суб'єктів владних повноважень, наділених юридичними інструментами примусового та позапримусового характеру, які на основі закону здійснюють дихотомічну публічно-владну діяльність (публічно-управлінську та/або публічно-сервісну) з метою забезпечення легального публічного інтересу. Аксіоматично, що публічна адміністрація складається з «державного» та «муніципального» інституційно-функціональних компонентів.

Публічна адміністрація реалізує особливо соціально значущі повноваження щодо надання приватним особам адміністративних послуг, що законодавцем витлумачено як результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або здійснення обов'язків такої особи відповідно до закону. Як наслідок, публічна адміністрація сприймається громадянським суспільством як колективний надавач адміністративних послуг, а громадянин як платник податків визнається замовником адміністративних послуг та монітором якості їх надання. Легалізація адміністративних послуг сприяла формуванню доктрини сервісно орієнтованої держави, закріпленню права приватної особи на позитивні послуги з боку держави та місцевого самоврядування, імплементації публічно-сервісного компоненту сприяючої моделі публічного адміністрування, ствердженню в адміністративному праві правовідносин «державна – приватна особа» у рівноправному форматі «суб'єкт – суб'єкт» (засновані на суб'єктно-об'єктному підпорядкуванні владовідносини трансформувалися у суб'єкт-суб'єктну партнерську взаємодію, ґрунтовану на правовому постулаті щодо кореспондування права приватних осіб на отримання адміністративної послуги обов'язку публічної адміністрації розглянути заяву суб'єкта звернення з неухильним дотриманням встановленої адміністративної процедури), інституціоналізації центрів надання адміністративних послуг як інноваційних клієнтоорієнтованих безбар'єрних публічних офісів субрегіонального та/або локального рівнів, трансформуванню класичної бюрократії на засадах служіння суспільству.

Поворотною віхою в еволюції вітчизняного адміністративного права стала інституціоналізація загальної адміністративної процедури як засадничої уніфікованої для усіх сфер публічного адміністрування раціональної моделі публічно-сервісної діяльності публічної адміністрації, пов'язаної з прийняттям адміністративного акту за результатами вирішення адміністративної справи. Призначення загальної адміністративної процедури полягає у захисті прав приватних осіб у відносинах із суб'єктами публічного адміністрування/їх посадовими особами, гарантуванні права на справедливий розгляд та вирішення адміністративної справи, забезпеченні прозорості публічно-владної діяльності,

запровадженні уніфікованих правових алгоритмів прийняття правомірних управлінських рішень, закріпленні обов'язку адміністрації мотивувати свої негативні рішення, наданні приватним особам можливості оскарження неправомірних рішень. Особливе значення для впорядкування публічно-владної діяльності адміністративних органів мало закріплення в титульному законі про адміністративну процедуру імперативу щодо універсальності принципів адміністративної процедури, тобто їх поширення на адміністративну діяльність, що не вимагає прийняття адміністративних актів.

«Тектонічні зсуви» у вітчизняному адміністративному законодавстві останнього часу зумовлюють нагальну необхідність системного доктринального осмислення підходів до організації й здійснення сприяючого публічного адміністрування, виявлення законодавчих лакун та управлінсько-правових колізій у сфері надання адміністративних послуг в умовах децентралізації влади, пошуку шляхів підвищення інституційної спроможності публічної адміністрації надавати якісні адміністративні послуги, послідовної імплементації приписів Закону України «Про адміністративну процедуру» щодо використання суб'єктами владних повноважень коректних правових алгоритмів при виконанні службових обов'язків, захисту предмету і сфери застосування загальної адміністративної процедури від перманентних волонтаристичних ініціатив окремих адміністративних органів вихолостити титульний закон про адміністративну процедуру, підвищення рівня обізнаності приватних осіб про правові механізми реалізації та захисту суб'єктивних прав і законних інтересів. Наразі у вітчизняній адміністративно-правовій науці відсутня усталена традиція системного осмислення модерної адміністративно-правової доктрини та практики правового регулювання відносин публічної адміністрації з приватними особами, а також з'ясування значення адміністративно-правових інститутів адміністративної послуги та загальної адміністративної процедури як ціннісно-спонукальних драйверів європеїзації вітчизняного адміністративного права та апробації кращих європейських управлінських практик.

Зазначене вище підтверджує об'єктивну зумовленість, соціальну акцептованість, актуальність та виняткову затребуваність артикульованої дисертантом теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до наукової програми діяльності відділу проблем державного управління та адміністративного права Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України в межах науково-дослідних тем «Проблеми правового забезпечення діяльності органів публічної адміністрації в умовах децентралізації виконавчої влади» (РК0117U002704), «Організаційно-правове забезпечення управлінської діяльності органів виконавчої влади в сучасних умовах: проблеми теорії і практики» (РК0119U103169), «Адміністративно-правове забезпечення функціонування органів виконавчої влади та бюджетної і податкової сфер у сучасних воєнних та повоєнних умовах в Україні» (РК0122U201165).

Успішному досягненню артикульованої мети та виконанню визначених дослідницьких завдань сприяло використання дисертантом широкого спектру *методів наукового пізнання*. Використання діалектичного методу сприяло виявленню причинно-наслідкових зв'язків у генезі відповідних суспільних відносин, формуванні відповідних соціально-правових концептів та підходів до їх імплементації. Історичний метод було використано для виявлення висхідних управлінсько-правових трендів, періодизації еволюції особливо соціально значущих правових інститутів адміністративних послуг та загальної адміністративної процедури. Формально-логічний метод сприяв комплексному осмисленню процесів, формулюванню обґрунтованих внутрішньо несуперечливих висновків. Системний метод має істотне значення для виокремлення та аналізу внутрішніх зв'язків-відношень між підсистемами/окремими елементами вітчизняної системи публічного адміністрування. Формально-юридичний метод використовувався для сутнісної догматичної авторської інтерпретації норм права. Компаративно-правовий метод полягає в діахронному та синхронному порівнянні досліджуваних публічно-правових феноменів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність. Дослідницькі завдання дисертантом виконано успішно. Сформульовані в дисертації авторські наукові судження, узагальнення, висновки й рекомендації ґрунтуються на всебічному аналізі актуального національного

законодавства, міжнародно-правових актів, судової практики. Системно опрацьовано широкий пласт новітньої спеціальної наукової літератури. Репрезентативність списку використаних джерел забезпечила ґрунтовну теоретичну базу дослідження.

Наукова новизна положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертація В.П. Тимощука є першим у вітчизняній адміністративно-правовій науці комплексним дослідженням сучасної адміністративно-правової доктрини та практики правового регулювання відносин публічної адміністрації з приватними особами.

Особливо значущими результатами дисертаційного дослідження В.П. Тимощука, яким іманентні ознаки наукової новизни та які відображають особистий внесок автора у дослідження зазначеної проблеми, є судження і висновки щодо:

- виокремлення сукупності чинників, що мали визначальний вплив на формування нової доктрини адміністративного права та вдосконалення правового регулювання правовідносин публічної адміністрації з приватними особами, до яких насамперед віднесено: відновлення незалежності Україною та вибір Українською державою демократичного вектору розвитку; визнання засадничого характеру концепту людиноцентризму у державно-правовому будівництві; імплементація європейських стандартів належного врядування; децентралізація публічної влади; економічний плюралізм; цифрова трансформація публічного адміністрування тощо;

- особливого значення правового інституту адміністративних послуг для імплементації концепту людиноцентризму у вітчизняне адміністративне право, що забезпечило формування ціннісно-правового підґрунтя сервісно орієнтованої національної системи публічної адміністрації;

- визначальності інституту загальної адміністративної процедури для забезпечення адаптації вітчизняного адміністративного права до актів права Європейського Союзу, гарантування приватним особам права на отримання якісних публічних послуг та надання адміністративним органам збалансованих правових алгоритмів реалізації публічно-владних повноважень у контексті забезпечення легального публічного інтересу;

- особливості значущості принципів загальної адміністративної процедури як фундаменту адміністративно-процедурного законодавства, орієнтиру у розвитку спеціального законодавства, інструменту заповнення прогалин і вирішення колізій між загальною адміністративної процедури та спеціальним законодавством, мірила правомірності адміністративних актів, критерія судового контролю за діяльністю суб'єктів владних повноважень;

- обґрунтування важливості критерію «предметної компетенції» для визначення «вищого адміністративного органу» (суб'єкта розгляду скарг) в інституті адміністративного оскарження;

- необхідності ухвали Закону «Про звернення» на заміну чинного Закону України «Про звернення громадян» з метою модернізації інституту звернень шляхом звуження кола суб'єктів розгляду звернень, раціоналізації підходу до проведення особистого прийому громадян, легалізації відповідей на звернення, перегляду норм щодо гарантування особі «права на участь» у розгляді звернень та права на оскарження відповіді на звернення, захисту держави від зловживання правом на звернення;

- виокремлення стратегічних напрямів розвитку інституту адміністративних послуг (інтеграції адміністративних послуг у центрах надання адміністративних послуг; децентралізації повноважень з надання адміністративних послуг; дерегуляції та адміністративного спрощення; цифровізації; врегулювання відносин щодо оплати адміністративних послуг);

- важливості децентралізації повноважень з надання адміністративних послуг у контексті ствердження принципу субсидіарності в діяльності органів публічної влади, тобто вирішення справи особи на найближчому до неї рівні влади;

- визначення оплати адміністративних послуг як пріоритетного напрямку правового регулювання відносини у сфері надання адміністративних послуг, що зумовлено прагненням забезпечити часткову компенсацію витрат держави та/або органів місцевого самоврядування на надання адміністративної послуги, зміцнити інституційну спроможність суб'єктів надання адміністративних послуг, забезпечити територіальну доступність адміністративних послуг та підвищити якість їх надання.

Аналіз змісту дисертаційного дослідження дає достатні підстави стверджувати, що архітектоніка наукового дослідження є обґрунтованою та збалансованою, структура дисертації логічна, корелюється з артикульованою метою, завданнями, об'єктом і предметом дослідження, що сприяло повному розкриттю теми дослідження. В дисертації артикульовано окремі положення доктрини сприяючого публічного адміністрування та системно розглянуто прикладні аспекти правового регулювання відносин публічної адміністрації з приватними особами.

У першому розділі дисертації розглянуто теоретико-методологічні та концептуальні засади оновлення правового регулювання відносин публічної адміністрації з приватними особами. Цілком обґрунтовано пріоритетна увага приділена осмисленню людиноцентризму як визначального чинника розвитку вітчизняного адміністративного права, генезі концепції адміністративних послуг та її впливу на гуманізацію адміністративного права, запровадженню загальної адміністративної процедури як напряму європеїзації вітчизняного адміністративного права, аналізу позитивного зарубіжного досвіду правового регулювання відносин публічної адміністрації з приватними особами.

Другий розділ присвячено проблемі розвитку понятійно-категоріального апарату у сучасній адміністративно-правовій доктрині та правовому регулюванні відносин публічної адміністрації з приватними особами. Цілком обґрунтованим є фокусування уваги на базових категоріях адміністративного права, стрижневій дефініції «адміністративні послуги» та суміжних правових категоріях у доктринальному та легальному тлумаченні, а також понятійно-категоріальних новелах законодавства про загальну адміністративну процедуру.

У третьому розділі виокремлено та проаналізовано основні напрями розвитку інституту адміністративних послуг в системі відносин «публічна адміністрація – особа», зокрема, створення інтегрованих центрів надання адміністративних послуг, децентралізацію повноважень з надання адміністративних послуг, цифрову трансформацію, дерегуляцію і спрощення адміністративних послуг, оплату адміністративних послуг. Важливо, що дисертанту вдалося випукло позначити правову

та управлінські компоненти зазначених наукових проблем у контексті триваючого кросдисциплінарного фахового дискурсу.

Четвертий розділ дисертації присвячено загальній адміністративній процедурі як основі правового регулювання відносин публічної адміністрації з приватними особами. Особливий інтерес складають авторські роздуми щодо балансу прав особи і повноважень адміністративних органів, особливого значення принципів як ключових новел Закону України «Про адміністративну процедуру», визначення предмету регулювання Закону України «Про адміністративну процедуру» та його меж, захист сфери його дії, шляхів новелізації законодавства про звернення громадян та розвитку інституту адміністративного оскарження у зв'язку із запровадженням загальної адміністративної процедури, стану та перспектив розвитку адміністративно-процедурного законодавства.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів. Теоретичне значення дисертаційного дослідження полягає у можливості використання одержаних наукових результатів для подальшого розвитку концепції соціальної держави та публічно-сервісної складової доктрини адміністративного права. Прикладне значення наукових результатів полягає в можливості їх використання для новелізації вітчизняного адміністративного законодавства, зокрема його адміністративно-процедурної компоненти та законодавства про звернення громадян. Матеріали дисертації можуть бути використані у навчальному процесі при викладанні навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Службове право», «Публічне адміністрування», «Становлення публічної адміністрації в Україні», «Надання адміністративних послуг» тощо.

Повнота викладу матеріалів дисертації в наукових публікаціях. Дисертантом забезпечена належна наукова апробація результатів дисертаційного дослідження. Основні положення та результати дисертаційного дослідження викладено у 56-ти наукових публікаціях, серед яких 2 розділи в колективних монографіях, 16 статей, опублікованих у наукових фахових виданнях України з юридичних наук категорії «Б» (2 в одному випуску), 4 статті у періодичних виданнях, включених до категорії «А» Переліку наукових фахових видань України та у виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus, 24 праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації, 10

праць, які додатково відображають наукові результати дисертації. Усі наукові праці, в яких відображено зміст дисертації, написані без співавторів.

Відповідність дисертації принципам академічної доброчесності. Згідно з Довідкою про перевірку на плагіат Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України від 21 квітня 2026 року № 126/19 за результатами перевірки на плагіат програмою «StrikePlagiarism» рівень академічної унікальності дисертаційного дослідження Тимощука Віктора Павловича «Сучасна адміністративно-правова доктрина та практика правового регулювання відносин публічної адміністрації з приватними особами» становить 98.92%. Здійснений комплексний аналіз рукопису докторської дисертації та наукових публікацій, де висвітлено основні наукові результати дослідження, дає підстави стверджувати, що дисертація є результатом самостійних досліджень здобувача, а використані ідеї, результати, тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело. У докторській дисертації та наукових працях, які розкривають її результати, академічного плагіату, фабрикації або фальсифікації не виявлено.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Позитивно оцінюючи проведену дисертантом наукову роботу, водночас зазначимо, що окремі положення дисертаційного дослідження потребують додаткового авторського обґрунтування, а саме:

1. Безсумнівно, дисертаційне дослідження має інноваційний «проривний» характер. Аби чіткіше позначити свою правову позицію, дисертант консеквентно послуговується низкою неусталених та/або полісемантичних теоретичних конструктів на кшталт «державні юридичні особи» (с. 20), «комунальні юридичні особи» (с. 20), «процедурне регулювання» (с. 21), «організаційно-устроєві закони» (с. 23), «європеїзація України» (с. 37), «правові стандарти належного публічного адміністрування» (с. 37), «публічна політика» (с. 40), «суспільний запит бізнесу» (с. 42), «децентралізація публічної влади» (с. 44), «провадження загальної адміністративної процедури» (с. 78) тощо. На нашу думку, поглиблене авторське сутнісне доктринальне дефініціювання зазначених правових категорій збагатить теорію адміністративного права та сприятиме розвитку відповідного категоріально-понятійного апарату.

2. Погоджуємося з позицією дисертанта щодо визначення євроінтеграції як важливого чинника ревізії доктрини адміністративного права, новелізації адміністративного законодавства та модернізації чинних інституційних механізмів. Водночас звертаємо увагу на певну еклектичність позиції автора у тлумаченні обсягу/глибини правового виміру євроінтеграції. З одного боку, наголошується, що «європеїзація України як держави – запозичення і перенесення в нашу правову систему та систему врядування цінностей, ідей, принципів, норм, механізмів, правил з ЄС, інституцій ЄС та Ради Європи, кращого досвіду країн Європи» (с. 37), а з іншого боку, автор констатує, що «у процесі інтеграції в ЄС не повинно йтися про «сліпе копіювання» правил ЄС чи досвіду окремих країн, без їх розуміння та визначення впливу у нашій державі» (с. 39). Принагідно зауважимо, що європеїзація адміністративного права переважно здійснюється у контексті адаптації вітчизняного законодавства до актів права Європейського Союзу, тобто виконання зобов'язань України відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Йдеться не стільки про суцільне транспонування актів права ЄС, стільки про наближення/апроксимацію національного законодавства до актів права ЄС в пріоритетних сферах у контексті партнерського балансування інтересів «донора» та «реципієнта». Стратегічні напрями євроадаптаційної діяльності на сучасному етапі євроінтеграційного процесу імперативно визначено з урахуванням результатів реалізованої Європейською Комісією офіційної процедури скринінгу законодавства України на відповідність актам права Європейського Союзу. Природно, що Україна як держава-реципієнт зобов'язана здійснювати євроадаптаційну діяльність на основі фундаментальних цінностей Європейського Союзу як важливого цивілізаційного маркера. У зазначеному контексті також варто було б випукло окреслити спектр згенерованих європейськими міжнародними організаціями міжнародно-правових актів, серед іншого й актів «м'якого права», як джерела вітчизняного адміністративно-процедурного права. Окремо має осмислюватися крізь призму примату національних інтересів України проблема ініціативної апробації позитивного досвіду окремих держав-членів Європейського Союзу у сфері правового регулювання відносин публічної адміністрації та приватних осіб.

3. Дисертантом акцентовано наголошено на «німецькому корінні» Закону України «Про адміністративну процедуру», детермінованому активною участю експертів Німецького фонду міжнародного правового співробітництва у розробленні проєкту цього закону і сприянням німецьких фахівців «зростанню спроможності українських фахівців» (с. 70), існуванням виразного зв'язку вітчизняного закону про адміністративну процедуру з німецькою доктриною адміністративного акта та адміністративної процедури (с. 82), визначальним впливом німецької доктрини адміністративного акта та адміністративної процедури на інституціоналізацію загальної адміністративної процедури в Україні (с. 108). На нашу думку, було б доцільно чіткіше артикулювати іманентні німецькій адміністративно-правовій доктрині засадничі адміністративно-процедурні постулати, фактично сприйняті при формуванні вітчизняної адміністративно-правової доктрини і практично рециповані в українське адміністративне законодавство, а також виокремити каталог принципів відмінностей, зумовлених необхідністю адаптації загальної адміністративної процедури «до українських умов» (с. 82).

4. Дисертант констатує неефективність реалізованого упродовж 2016-2019 років пілотного проєкту щодо запровадження «акредитованих суб'єктів» у сфері державної реєстрації нерухомості та бізнесу (с. 60, 63, 92). Натомість в провідних демократіях приватизація окремих завдань держави визнана позитивним висхідним управлінським трендом. Делегування приватному сектору публічно-владних повноважень зумовлено прагненням суспільства забезпечити ангажемент соціально відповідальних та функціонально спроможних приватних осіб до надання публічних послуг з метою ствердження традицій партисипативної демократії, заощадження бюджетних коштів, пріоритетизації уваги адміністративних органів на вирішенні питань екзистенційного характеру. Хотілося б з'ясувати позицію дисертанта щодо обґрунтованості та соціальної акцептованості пропозицій щодо евентуального запровадження аутсорсингу у сфері надання адміністративних послуг за умови створення належного правового підґрунтя, неухильного дотримання уповноваженими приватними акторами легально встановленої адміністративної процедури, забезпечення перехресного аудиту якості надання ними адміністративних послуг, забезпечення невідворотності юридичної відповідальності

недобросовісних аутсорсерів за порушення легальних приписів/умов договору аутсорсингу.

5. Дещо контroversійним є таке авторське твердження: «щодо приватних (фізичних та юридичних) осіб органи виконавчої влади не здійснюють управління, оскільки цим відносинам не характерне підпорядкування (субординація)» (с. 119). На нашу думку, це судження є вірним лише почасти, коли йдеться про правову природу сприяючого та/або забезпечувального публічного адміністрування, що гарантує суверенітет особистості. Натомість втручальне публічне адміністрування ґрунтується на правовому постулаті щодо наділення публічної адміністрації публічно-управлінськими повноваженнями здійснювати інтервенцію у сферу прав людини, застосовувати від імені держави легальний примус задля забезпечення публічного інтересу. Так, в умовах введення правового режиму воєнного стану в інтересах національної безпеки та територіальної цілісності неминуче тимчасово обмежуються окремі конституційні права та свободи людини та тимчасово розширюються повноваження окремих суб'єктів владних повноважень. Принагідно зауважимо, що відповідно до титульного закону про поліцію надання поліцейських послуг щодо нейтралізації реальної загрози для публічної безпеки як охоронюваного державою блага може бути пов'язано із застосуванням у визначених законом випадках заходів безпосереднього примусу, серед іншого й застосування вогнепальної зброї проти людей як *Ultima ratio* для здійснення «фінального рятівного пострілу» (відповідно до ліберальної доктрини поліцейської діяльності гуманізація правомірного застосування вогнепальної зброї полягає у використанні електроімпульсної зброї або обмеженого застосування штатної вогнепальної зброї з метою тимчасового позбавлення правопорушника спроможності чинити активний опір).

Зауважимо, що зазначені зауваження зумовлені комплексним характером дисертаційного дослідження, мають дискусійний характер та мають на меті зосередити увагу дисертанта на потенційних напрямках подальшого дослідження обраної теми.

Загальний висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

Зазначене вище дає підстави стверджувати, що дисертаційна робота Тимощука Віктора Павловича «Сучасна адміністративно-правова доктрина та практика правового

регулювання відносин публічної адміністрації з приватними особами», подана на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право за змістом, обсягом, науковою новизною, теоретичним і практичним значенням та оформленням відповідає вимогам Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197, Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40, а її автор – Тимошук Віктор Павлович, з урахуванням результатів публічного захисту, заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Опонент:

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри службового та медичного права
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Р. [підпис]

Олексій ПРОНЕВИЧ

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР НАУК
КАРАУЛЬНА

23.06.2026

[підпис]